

Změny v evropsky významných lokalitách

Tereza Kušnírová, Martin Šíkola, Pavla Klabanová

V prosinci 2024 byla Vládou ČR schválena v pořadí osmá novela národního seznamu evropsky významných lokalit (EVL), jejíž odbornou přípravou byla v roce 2021 Ministerstvem životního prostředí (MŽP) pověřena Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (dále jen

„Agentura“). Novela reaguje na požadavky Evropské komise (dále jen „Komise“) vzniklé v rámci hodnocení dostatečnosti EVL v ČR pro zajištění ochrany druhů a stanovišť a promítnuté do běžícího infringementového řízení.

Nově doplněná EVL Strážkovice pro ochranu modráska bahenního. Foto Jonáš Gaigr

Cesta, která vedla k přípravě odborného návrhu, byla popsána v článku *Ochrana přírody 5/2022 – Natura 2000 se opět rozroste*. Jen připomeňme, že návrh obsahoval nejen vyhlášení nových lokalit a doplnění předmětů ochrany do stávajících lokalit, ale rovněž technické změny – tj. zpřesnění hranic a vyřazení předmětů ochrany či celých EVL, které naplnily kritéria stanovená Komisí pro možné zrušení. Soustava Natura 2000 se touto aktualizací národního seznamu EVL přiblížila, z hlediska své dostatečnosti, k finální podobě. Do budoucna jsou plánovány především „provozní“ úpravy národního seznamu s ohledem na potřebu zachování funkčnosti soustavy (změny, které budou reflektovat vývoj přírodních podmínek v lokalitách a reakci předmětů ochrany na ně, popř. další změny, jako jsou revize hranic).

Projednávání na národní úrovni

Odborný návrh, předjednaný Agenturou s dotčenými subjekty (vlastníky pozemků, hospodařícími subjekty, samosprávami), byl v souladu se stanoveným harmonogramem odevzdán na MŽP v červnu 2022, přičemž obsahoval několik přetrvávajících rozporů, které se Agentuře nepodařilo ze své pozice uzavřít. Mnoho z těchto připomínek bylo postaveno na obavách z restrikcí v rámci hospodaření. Přestože Agentura měla pro projednání zpracovány tzv. průvodní listy obsahující základní informace o lokalitách, doplňovaných předmětech ochrany a jejich nárocích na péči, pro některé dotčené subjekty toto nebyla dostačující záruka. Avšak na rozdíl od vyhlásování zvláště chráněných území jsou souhrny doporučených opatření (SDO), popisující optimální péči o EVL a její předměty ochrany, zpracovávány až po přijetí legislativních změn. Důvodem je to, že z evropských směrnic plyne povinnost vyhlášovat EVL pouze na podkladu odborných dat, přičemž další zájmy v území, včetně hospodářských, mají být brány v úvahu až při stanovování ochranných opatření, tj. mimo jiné zpracování SDO. Výhodou zpracování SDO až po novelizaci je následně větší časová dotace na dojednání jeho podoby s dotčenými subjekty.

Po odevzdání návrhu byla MŽP obratem zahájena příprava legislativních podkladů, nicméně projednání přetrvávajících rozporů se s ohledem na předsednictví ČR v EU podařilo zahájit až v roce 2023. V tomto roce byly všechny přetrvávající nesouhlasy projednány ze strany MŽP za odborné podpory Agentury. Na jednání s vlastníky pozemků a hospodařícími subjekty

EVL Paseky na jižní Moravě byla vyhlášena primárně pro střešníček pantoflíček (*Cypripedium calceolus*). V současnosti se jedná o nejpočetnější známou populaci druhu v panonské biogeografické oblasti na území České republiky. Na lokalitě lze pozorovat bohatě kvetoucí trsy. Foto Petr Slavík

navázala jednání s dotčenými ministerstvy – Ministerstvem dopravy, Ministerstvem obrany a Ministerstvem zemědělství (navíc probíhalo předjednání návrhu s Ministerstvem průmyslu a obchodu a Ministerstvem pro místní rozvoj). V řadě případů MŽP návrh v návaznosti na výsledky jednání upravilo, v několika případech MŽP vzalo na vědomí přetrvávající nesouhlas s navrhovanou změnou legislativního předpisu. V lednu 2024 bylo zahájeno mezirezortní připomínkové řízení, do kterého některá ministerstva překlopila své předchozí nesouhlasy.

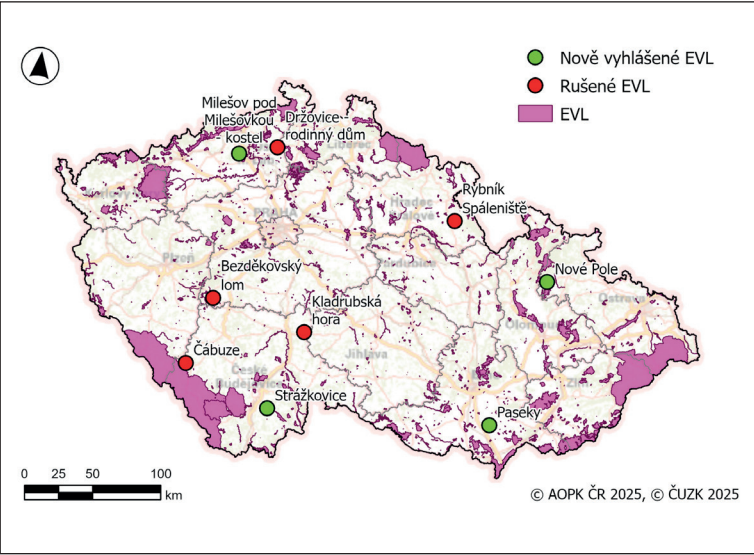
Rozpor s Ministerstvem zemědělství byl následně odstraněn kompromisním vymezením hranic rozšiřované EVL Kozlov-Tábor. Nesouhlas Ministerstva obrany s doplněním stanoviště eurosibiřské stepní doubravy (9110) do EVL Doupovské hory byl eliminován díky vzájemné dohodě ohledně budoucího zřízení smluvně chráněného území. Odlišná situace nakonec nastala při řešení nesouhlasu s doplněním kuňky žlutobíché (*Bombina variegata*) mezi předměty ochrany EVL Boletice, která je zároveň vojenským újezdem. V tomto případě MŽP vyhovělo požadavku Ministerstva obrany nezvyšovat nároky ochrany přírody ve vojenském újezdu v aktuální geopolitické situaci, která vyžaduje intenzivní využívání vojenských újezdů k jejich primárnímu účelu, a tento konkrétní návrh tak byl po dohodě na úrovni ministrů stažen. Zároveň byla Agentura pověřena MŽP prošetřením existence alternativních lokalit v roce 2025.

V rámci mezirezortního připomínkového řízení nakonec nebylo nalezeno řešení jen u jediného rozporu, kterým byl nesouhlas Ministerstva dopravy s doplněním stanoviště smíšené jasanovo-olšové lužní lesy (91E0) do EVL Porta Bohemica. Na rozhodnutí vlády tak v závěru připadl pouze tento jeden rozpor. Jedná se o dlouholetý adresný požadavek Komise. Ministerstvo dopravy se obávalo vlivu na přípravu záměru Plavební stupeň Děčín, konkrétně dopadu na posouzení dle § 45i zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Rozpor se na jednání Vlády nicméně podařilo vyřešit doplněním usnesení vlády o podmínku související s údržbou břehových porostů, a stanoviště tak bylo doplněno do výčtu předmětů ochrany EVL.

Projednání změn s Evropskou komisí

Kromě doplnění národního seznamu v souvislosti s hodnocením dostatečnosti byly do novely zařazeny i tzv. technické změny. Ty bylo potřeba předem předjednat s Komisí, aby nebyla učiněna změna, která by pak nebyla Komisí přijata dále na evropský seznam, a nedošlo tak k rozporu mezi národní a unijní legislativou.

Jednalo se o zpřesnění hranic EVL (někde vedoucí k vyřazení části území) a vyřazení předmětů ochrany. Takové vyřazení předmětu ochrany je možné provést pouze ve výjimečných případech, kdy je potvrzena dlouhodobá nepřítomnost daného fenoménu z důvodů, kterým nebylo možné předejít

Vymezení evropsky významných lokalit v ČR po novele národního seznamu se zvýrazněním nově vyhlášených a rušených EVL. Sestavil Martin Šíkola

Změna	Počet EVL
Nové EVL	4
	CZ0317017 Strážkovice
	CZ0427014 Milešov pod Milešovkou – kostel
	CZ0627016 Paseky CZ0717012 Nové Pole
Zrušené EVL	5
	CZ0213008 Bezděkovský lom
	CZ0312035 Kladrubska hora
	CZ0313096 Čábuz
	CZ0423651 Držovice – rodinný dům CZ0523287 Rybník Spáleníště
Doplnění předmětu ochrany	34
Vyřazení předmětu ochrany	7
Zpřesnění hranice	129

Přehled změn národního seznamu EVL. Zdroj AOPK ČR

Výměna Čábuz za Strážkovice pro modráska bahenního v Jihočeském kraji

Jednou z technických úprav bylo zrušení EVL Čábuz, která byla vymezena pro jediný předmět ochrany – modráska bahenního –, a její nahrazení novou EVL Strážkovice.

Modrásek se v EVL Čábuz nevyskytoval již dlouhodobě, přestože na lokalitě byla zaznamenána živná rostlina (krvavec toten), probíhal zde žádoucí management (mj. za podpory zemědělských dotací) a druh byl pozorován roztroušeně v okolí.

Jedná se o lokalitu, která byla navržena na vyřazení již v rámci novely schválené v r. 2016, avšak tehdy navržená náhradní EVL Nová Ves nad Lužnicí – Lanopás byla rozporována

několika připomínkovými místy v rámci mezirezortního připomínkového řízení z důvodu těsné blízkosti hranice EVL s plánovaným koridorem silniční dopravy. Návrh, který nebylo možné prosadit, byl tak stažen společně s návrhem na vyřazení EVL Čábuz, jelikož Komisi bylo odsouhlaseno vyřazení výměnou za náhradní lokalitu.

V rámci zde prezentované novely se regionálnímu pracovišti Agentury podařilo identifikovat novou náhradní perspektivní lokalitu Strážkovice nedaleko Českých Budějovic s dlouhodobým výskytem druhu a dalších běžných motýlů. Návrh obsahl nejdůležitější a dlouhodobě monitorované louky s výskytem modráska v prostoru mezi Strážkovicemi a Trocnovem. K lokalitě nebyly uplatněny žádné připomínky.

(přirozený vývoj), a kdy nedošlo k ovlivnění lidskou činností či k zanedbání péče. Současně je žádoucí navrhnout náhradní lokalitu (viz box).

Zpřesnění hranic vede k posílení právní jistoty ohledně vymezení EVL, neboť původní hranice řady EVL byly vymezeny nad podklady neodpovídajícími z hlediska přesnosti dnešním standardům. Zpřesnění proběhlo na již v místě existující hranice jako (seřazeno dle priority) maloplošná zvláště chráněná území, smluvně chráněná území, hranice pozemků, jednotky prostorového rozdělení lesa apod. S podobnými zarovnáními se počítá i v budoucnu.

V obou případech musely být zpracovány rozsáhlé formuláře s podrobnými odůvodněními pro Komisi a probíhalo několik kol dotazování z její strany. Závěrem bylo ustoupeno od zarovnání hranice pouze u 3 EVL.

Výsledek

Návrh novely národního seznamu EVL byl 18. 12. 2024 (tj. tři roky od začátku příprav) schválen vládou ČR a 9. 1. 2025 byla novela nařízením vlády pod č. 2/2025 zveřejněna ve sbírce zákonů s účinností od 24. 1. 2025.

Tím byl dokončen zásadní posun směrem k dostatečnosti české soustavy Natura 2000 a zároveň zvýšena míra právní jistoty na celé řadě lokalit. Novelizované údaje se navíc podařilo v lednu 2025 předat Komisi rovněž prostřednictvím Standardního datového formuláře – oficiálním formátem (dostupným přes web Natura 2000 Viewer), v rámci něhož jsou Komisi předávány informace o soustavě Natura 2000 (mj. o vymezení, ochraně a předmětech ochrany) v jednotlivých členských státech. Novelizovaný národní seznam tak bude začátkem r. 2026 propán do evropského seznamu.

Shrnutí změn na národním seznamu EVL

Byly vyhlášeny 4 nové EVL (většina jako náhrada za rušení předmětů ochrany) a u 34 EVL došlo k doplnění nových předmětů ochrany. Za pozornost stojí EVL Nové Pole, která je první EVL v ČR sloužící k ochraně mechorostu vycpálky okrouhlé (*Notothylas orbicularis*). U 7 EVL došlo k odebrání jednoho či více předmětů ochrany a 5 EVL bylo zcela zrušeno. Aktuálně je tedy v ČR 1 111 EVL o výměře 796 182 ha (tj. 10,1 % ČR). Dále byly zpřesněny hranice 129 EVL. Přehled změn je v tabulce. Nové vymezení EVL se zvýrazněním nových a rušených lokalit je ilustrováno v mapě a rovněž je k dispozici ve formě datové vrstvy na portálu data.aopk.gov.cz nebo v aplikaci MapoMat <https://webgis.nature.cz/>, která je rovněž dostupná ve verzi pro desktop. ■